

Łoś (*Alces alces*)

I. Występowanie i siedlisko

Areal losia ma ogromny zasięg, obejmujący Europę od Półwyspu Skandynawskiego i Polski na wschód, całą Azję i Amerykę Północną. Zgodnie z regułą Bergmanna- im bardziej na północ zasiedlane są tereny przez dany gatunek, tym jego gabaryty są większe. I tak jest również z losiami. Te żyjące w Kanadzie i na Alasce są zdecydowanie największymi przedstawicielami swojego gatunku na Ziemi. W Polsce losie najliczniej występują w północno-wschodniej części kraju, a ich populację szacuje się na około 6 000 osobników. Biotopem losia są zbliżone do naturalnych bory bagienne z dużym udziałem drzew liściastych, lasy obfitujące w torfowiska i wszelakie podmokłe łąki śródlądne, również doliny rzeczne. Lato spędza w ostojach zasobnych w wodę, zimą przenosi się w suchsze obszary, obfitujące w młodniki sosnowe i zarośla lub gęsto podszyte drzewostany. Dość często zdarza się losiom wędrować na większe odległości, najczęściej czynią to osobniki młode lub samce podczas bukowiska. Trasy przez nie obierane ciągną się z reguły wzdłuż cieków wodnych, a nawet większych rzek. Podczas takich wędrówek potrafią dotrzeć na tereny, na których dawno nie występowały.

II. Charakterystyka ogólna

Łoś jest największą zwierzyzną płową występującą w Polsce. Byk osiąga masę 300-500 kg. Kłępa – 250-380 kg. Długie, silne nogi, masywne barki, rozbudowana klatka piersiowa i duża głowa osadzona na stosunkowo krótkiej szyi nadają losiowi charakterystyczną postać. Sylwetką przypomina konia, ale łoś jest od niego zdecydowanie potężniejszy. Najwyższy jest w kłębie (który wraz z występującym na nim owłosieniem tworzy wyraźny garb), po czym grzbiet opada ku tyłowi. Nogi losia zakończone są dużymi, szeroko rozstawionymi racicami i silnie rozwiniętymi raciczkami. Ułatwiają one pływanie, poruszanie na podmokłym terenie, jak i chodzenie po śniegu. Odciski racie losia mają podobny kształt do odcisków racie sarny, jednak są oczywiście od nich wielokrotnie większe (wielkości odcisków racie krowy, są jednak od nich węższe). Głowa jest duża, silnie wydłużona, zakończona pyskiem "uzbrojonym" w bardzo rozbudowaną wargę. Na podgardlu zwisa narośl skórna, zwana brodą, obłożona długim włosiem. Ogon jest krótki, wręcz niezauważalny, od spodu nieowłosiony. Suknia jest zmieniana raz w roku, na wiosnę. Na zimę włosy rosną dłuższe, a cała suknia jaśnieje. Sierść jest niemal jednolicie ciemnoszarobrazowa do czarnobrazowej, tylko badyle są zdecydowanie jaśniejsze. W odróżnieniu od innych jeleniowatych cała gęba losia jest owłosiona. Poroże, w formie łopat lub badyli, występuje tylko u samców.

III. Odżywianie

Łoś żywi się ok. 250 gatunkami roślin. Latem zjada przede wszystkim liście i pędy, zimą zaś wciną pąki i czubki młodych drzewek oraz korę drzew i krzewów, lubuje się również w miękkich gałązkach brzoźowych oraz wierzbowych. Nie przepada za kłującymi drzewami iglastymi (konsumuje je w ostateczności), jako że ich igły zawierają bardzo dużo olejków aromatycznych i ich nadmiar kosztowałby losia ból żołądka. Dietę uzupełnia roślinnością wodną i błotną zawierającą dużo potasu i innych biopierwiastków i mikroelementów. Zdobywanie pokarmu ułatwia losiom ich specyficzna budowa: rozmiary ciała, śmieszna wargę i ruchliwy język, jak i badyle zakończone specyficznymi racicami.

IV. Rozmnażanie i rozwój

Łoś jest zwierzęciem poligamicznym. Dojrzałość płciową uzyskuje w 2-3 roku życia, kłępy dojrzewają wcześniej od byków. Bukowisko odbywa się od wrześniu do pierwszej połowy października, z nasileniem w drugiej połowie września. Odgłosy godowe losi nie są tak efektowne i przypominają bardziej pomrukiwanie czy stękanie aniżeli ryczenie. Nie gromadzą haremu. Wykorzystując nozdrza wyszukują grzejące się samice, jeśli jest to konieczne walczą o nie. Ruja samicy trwa 7 dni, i jeśli nie zostanie pokryta lub samiec się nie sprawdzi, po 25 dniach występuje jeszcze raz. Ciąża trwa 226-244 dni. Łoszaki, dość często są to bliźnięta, rodzą się w maju i na początku czerwca. Młode są niezgrabne i nieporadne, ale szybko się rozwijają i rosną, a z mleka matki korzystają do jesieni. Szczyt rozwoju fizycznego osiągają losie w wieku 6-10 lat.

V. Zachowanie

Łosie nie są płochliwe, chodzą wolnym, spokojnym krokiem, mają słabszy wzrok i słuch, lecz dobry węch. W odróżnieniu od innej zwierzyny płowej, a identycznie jak wielbłądy, chodzi skoczem, tzn. równocześnie prawymi lub lewymi białkami do przodu. Łosie są doskonałymi pływakami. Żerując na zanurzonej roślinności wodnej nurkują do 5 m przez około 30-50 sekund. W wodzie wykorzystują zmysł dotyku dzięki, któremu odnajdują wszelaką roślinność w niej zanurzoną. W swoich ulubionych ostojach o obfitej bazie żerowej i przy dostatku wody łosie są na ogół mało ruchliwe. Lubią wędrować, więc dość często zmieniają miejsca zalegania. Ich obecność w łowisku najczęściej sygnalizują zgryzione czuby, jaki i połamane lub przewracane drzewa, które nie wytrzymały naporu tego wielkiego głodomora.

VI. Ekologia gatunku

Łoś, jako duży roślinożerca wywiera silny wpływ na środowisko. Preferowanie przez łosie terenów półotwartych lub małych luk skutecznie zapobiega porośnięciu ich przez roślinność drzewiastą. Zmiany w roślinności powstałe pod wpływem uporczywego zgryzania mogą przyjąć formę sukcesyjnego zastąpienia istniejącego zespołu przez odporniejsze lub mniej smakowite rośliny. Na terenach leśnych gdzie jego zagęszczenie jest większe szkody przez niego wyrządzane są znaczniejsze. Wrogami naturalnymi łosi są niedźwiedź, wilk i rys.

VII. Słowniczek

Badyle – nogi łosia jak również poroże w formie badylarzy

Badylarz – typ poroża, mniej pożądaný niż łopatacz

Broda – dłuższa kępka włosów na podgardlu łosia, pomaga mu w zdobywaniu pokarmu.

Bukowisko – gody łosi

Byk – samiec łosia.

Chrapy – o nozdrzach łosia.

Cielę – młodziutki łoś.

Kłępa – samica łosia.

Kwiat – ogon.

Łopatacz – forma poroża przypominająca rozgałęzione łopaty .

Łosza – inaczej kłępa.

Łoszak – młody łoś.

Łyżki – uszy łosia.

Pasynek – odnoga na porożu łosia.

Poroże – wyrastający corocznie kostny twór.

Pyza – o nosie łosia.

Rojst – bagniste i grząskie miejsce, zwykle ostoja łosia.

Rosochy – poroże łosia łopatacza.

Scypuł – miękka skóra narośl odżywiająca poroże podczas wzrostu

Skroc – bieg łosia, charakteryzujący się ruchami obu prawych i obu lewych kończyn naraz.